

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет психології

Кафедра клінічної та реабілітаційної психології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ**

Освітня програма РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

(за першим рівнем вищої освіти)

Спеціальність ПСИХОЛОГІЯ

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 1.09.2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Експериментальна психологія
Викладач (і)	Гасюк М.Б.
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	myroslava.hasiuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Відповідно до графіку

2. Анотація до навчальної дисципліни

Цей курс покликаний допомогти формуванню у студентів цілісного уявлення про специфіку наукового пізнання психічної реальності.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є формування цілісного уявлення про теорію психологічного експерименту, що базується на загальнонауковій теорії експерименту і включає в себе відомості про способи планування, проведення та обробки даних. А також **метою** вивчення курсу є: ознайомити студентів з проблемами і нормативами експериментального методу в психологічному дослідженні; розглянути процедуру та організацію психологічного експерименту.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, на основі раціонального планування організувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів у сфері психології.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним, мислити концептуально, системно, саногенно.

ЗК12. Здатність і готовність розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; діяти соціально відповідально та свідомо; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності; спілкуватися українською мовою як усно так і письмово у професійній діяльності, протидіяти її дискримінації.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології, реабілітаційної психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	24/8
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36/12
самостійна робота	120/160

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3-4	053 Психологія	2	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Експериментальна психологія та її місце у системі психологічних дисциплін. Історія становлення експериментальної психології. Наукове мислення у психології. Поняття істинної науки та псевдонауки. Задачі досліджень у психології.	2/2	2/2	8/10
Тема 2 . Методологія наукового дослідження. Види психологічних досліджень. Теорія та її структура. Наукова проблема та етапи її породження, наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Наукове мислення у психології. Наукова гіпотеза види наукових гіпотез. Нуль гіпотеза.	2	2	8/10
Тема 3. Емпіричні методи в психології. Класифікація методів експериментальних досліджень. Не експериментальні психологічні методи (спостереження, бесіда, проєктивні методи досліджень		4	8/12
Тема 4. Експериментальне спілкування. Особливості роботи з дітьми. Ефекти спілкування. Методи контролю ефектів спілкування.		2	8/10
Тема 5. Експериментатор: його особистість і діяльність. Роль експериментатора в організації і проведенні експерименту. Типові помилки експериментатора. Міра впливу особистості дослідника на результат експерименту Досліджуваний його Особистість. Особистість і діяльність у процесі дослідження. Мотивація участі досліджуваних у експерименті. Використання результатів дослідження	2	4	8/10
Тема 6. Поняття валідності, види валідності Поняття валідності, види валідності експериментального дослідження. “Ідеальний” та реальний експеримент Основні чинники порушення валідності експериментальних досліджень	2/2	2/2	8/10
Тема 7. Етика психологічних досліджень. Етика психологічних досліджень. Особливість роботи з різними категоріями досліджуваних. Етичні норми здійснення досліджень. Етичні норми	2	2/2	8/12

досліджень з використанням тварин. Фальсифікація даних			
Змістовий модуль 2			
Тема 8. Організація психологічного дослідження. Організація психологічного дослідження. Етапи психологічного дослідження. Етапи експериментального спілкування. Роль Інструкції. Роль постекспериментального спілкування	2/2	2	8/10
Тема 9. Психологічний експеримент. Компоненти психологічного експерименту. Компоненти психологічного експерименту. Основні відношення між компонентами експерименту (функціональні, структурні, диференціальні)	2	2/2	8/12
Тема 10. Поняття експериментальної вибірки. Вибірка та популяція. Репрезентативна та не репрезентативна вибірка. Способи конструювання експериментальних груп. Стратегії побудови експериментальної вибірки. Репрезентативність вибірки та проблема еквівалентності груп. Експериментальні групи. Види контрольних груп.	2	2	8/10
Тема 11. Експериментальні змінні. Незалежна та залежна змінні. Додаткова та побічні змінні. Відношення між змінними. Способи контролю експериментальних змінних. Елімінація. Константність умов. Балансування. Контроль балансування. Рандомізація	2	2/2	8/10
Тема 12. Планування експериментальних досліджень. Експериментальні плани. Загальна характеристика психологічного дослідження. Вимоги до істинних експериментальних досліджень. Плани для однієї незалежної змінної. Планування експериментальних досліджень. Досліджень. Факторні експериментальні плани. Плани для двох незалежних змінних. Плани для трьох і більше незалежних змінних. Ротаційне планування. Практичне застосування факторних експериментальних планів	2/2	4	8/10
Тема 13. Експериментальні плани з малим N. Особливості побудови таких планів. Причини використання планів з малим N. Прикладні дослідження. Зв'язок практики на науки. Соціальний проект як прикладне дослідження. Доекспериментальні плани. Квазіекспериментальні	2	2	8/10

плани і прикладні дослідження. Побудова Квзіекспериментальних планів, основні джерела артефактів у квзіекспериментальних планах. Кореляційні дослідження. у крос культурних та психогенетичних дослідженнях. Особливості планування досліджень у кроскультурній психології. Основні джерела артефактів у кроскультурних дослідженнях. Методи психогенетики, особливості її застосування			
Тема 14. Основні поняття математичної статистики. Змінні та їх вимірювання. Вимірювальні шкали. Поняття про залежність між змінними. Залежні та незалежні змінні. Основні символи змінних та операцій. Поняття масиву даних. Статистичне спостереження. Поняття про репрезентативність. Графічне представлення даних Статистичне спостереження: види, способи, принципи та помилки. Статистична значимість. Статистичні таблиці та графіки.	2	2/2	8/12
Тема 15. Міри центральної тенденції Мода. Медіана та її обчислення Середнє арифметичне: обчислення та властивості. Інтерпретація мір центральної тенденції. Методи статистичного висновку. Статистичні гіпотези Психологічна і статистична гіпотези Направлені і ненаправлені статистичні гіпотези. Особливості перевірка статистичної гіпотези. Помилка I роду та рівень значимості статистичного критерію. Помилка II роду та потужність статистичного критерію.	2	2	8/12
ЗАГ.:	24/8	36/12	120/160

120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5								5
Семінарські з-тя			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						20
Тести до тем			2		2		2		2		2							10
Контрольна робота																10		10
Практичне завдання															5			5
Інд.завдання																	50	50
Всього за тиж-нь	0,5	0,5	4,5	2,5	4,5	2,5	4,5	2,5	4,5	2,5	4	2			5	10	50	100

Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу 2 курс 4 семестр

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	0,5	0,5	0,5		0,5		0,5		0,5									3
Семінарські з-тя			2	2	2	2	2	2	2	2	2	2						20
Тести до тем			2		2		2		2		2							10
Контрольна робота																12		12
Практичне завдання															5			5
Залік /Екзамен																	50	50
Всього за тиж-нь	0,5	0,5	4,5	2	4,5	2	4,5	2	4,5	2	4	2			5	12	50	100

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу 3 семестр (2 курс 3 семестр) денна форма																
	Накопичування балів під час вивчення дисципліни																
	<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 60%;">Види навчальної роботи</th> <th>Максимальна кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Лекція</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td>Семінарське заняття</td> <td style="text-align: center;">20</td> </tr> <tr> <td>Тести до тем</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td>Контрольна робота</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td>Практичне завдання</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td>Інд.завдання</td> <td style="text-align: center;">50</td> </tr> <tr> <td>Максимальна кількість балів</td> <td style="text-align: center;">100</td> </tr> </tbody> </table>	Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів	Лекція	5	Семінарське заняття	20	Тести до тем	10	Контрольна робота	10	Практичне завдання	5	Інд.завдання	50	Максимальна кількість балів	100
	Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів															
	Лекція	5															
	Семінарське заняття	20															
	Тести до тем	10															
	Контрольна робота	10															
	Практичне завдання	5															
	Інд.завдання	50															
Максимальна кількість балів	100																
Система оцінювання курсу 4 семестр (2 курс 4 семестр) денна форма																	
Накопичування балів під час вивчення дисципліни																	
<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="width: 60%;">Види навчальної роботи</th> <th>Максимальна кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Лекція</td> <td style="text-align: center;">3</td> </tr> <tr> <td>Семінарське заняття</td> <td style="text-align: center;">20</td> </tr> <tr> <td>Тести до тем</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td>Контрольна робота</td> <td style="text-align: center;">12</td> </tr> <tr> <td>Практичне завдання</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td>Залік/Екзамен</td> <td style="text-align: center;">50</td> </tr> <tr> <td>Максимальна кількість балів</td> <td style="text-align: center;">100</td> </tr> </tbody> </table>	Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів	Лекція	3	Семінарське заняття	20	Тести до тем	10	Контрольна робота	12	Практичне завдання	5	Залік/Екзамен	50	Максимальна кількість балів	100	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів																
Лекція	3																
Семінарське заняття	20																
Тести до тем	10																
Контрольна робота	12																
Практичне завдання	5																
Залік/Екзамен	50																
Максимальна кількість балів	100																

Система оцінювання курсу 2семестр (2 курс 3 семестр)

ЗАОЧНА форма

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	5
Семінарське заняття	20
Тести до тем	10
Контрольна робота	10
Практичне завдання	5
Інд.завдання	50
Максимальна кількість балів	100

Система оцінювання курсу 4 семестр (2 курс 4 семестр) ЗАОЧНА форма

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	3
Семінарське заняття	20
Тести до тем	10
Контрольна робота	12
Практичне завдання	5
Залік/Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

Семінарські заняття

Критерії оцінки практичного завдання

Відмінно (5) - завдання повністю відповідає розробленим вимогам; студент засвоїв понятійний апарат теми; студенти самостійно проаналізували додаткову літературу, узагальнили інформацію; матеріал подано структуровано, логічно, змістовно, лаконічно; до тексту підібрано візуальний ряд (не обов'язково до кожного слайду); наведено приклади аналізованих явищ ; є перелік використаних джерел (2-5). Завдання підготовлено вчасно і презентовано на практичному занятті;

Добре (4) – завдання виконано відповідно до вимог; допущено незначні помилки при поясненні понять чи наведені прикладів; використано додаткову літературу; або ж матеріал подано недостатньо структуровано, змістовно, лаконічно; є перелік використаних джерел; завдання підготовлено вчасно. Або студенти підготували завдання відповідно всіх вимог без помилок, проте не бажали презентувати на практичному занятті;

	<p>Задовільно (3) – завдання виконано із певним недотриманням вимог: опора тільки на лекційний матеріал, відсутність візуального підкріплення теми; матеріал подано не систематизовано, не лаконічно; презентація надто мала або ж надто об’ємна; нема переліку опрацьованих джерел. Презентована на практичному занятті з помилками або ж не презентована.</p> <p>Незадовільно (1-2) – виконано менше як 50% вимог, нема відповідності темі;</p> <p>0 балів – презентація відсутня.</p> <p>Викладач оцінює виконане завдання. Студенти самостійно на основі вимог до завдання та критеріїв оцінки оцінюють внесок кожного учасника групи у процесі виконання завдання. Оцінка один одного здійснюється у 5 бальній шкалі (як завдання) і носить рекомендаційний характер. Викладач виставляє оцінку кожному студенту на основі результатів виконаного завдання та враховує рекомендовану оцінку учасників підгрупи.</p> <p>Бали за відвідування лекцій (денна форма) 2 курс 3 семестр:</p> <p>3 балів – студент відвідав 5-6 лекцій 2 бали – студент відвідав 3-4 лекцій 1 бали - студент відвідав 2 лекцій 0 балів – студент відвідав 0-1 лекцію</p> <p>Бали за відвідування лекцій (денна форма) 2 курс 4 семестр:</p> <p>5 балів – студент відвідав 11-12 лекцій 4 бали – студент відвідав 9-10 лекцій 3 бали - студент відвідав 7-8 лекцій 2 бали - студент відвідав 5-6 лекцій 1 бал - студент відвідав 3-4 лекції 0 балів - студент відвідав 0 - 2 лекцій</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Не менше 25 б.
Підсумковий контроль	Екзамен

7. Політика навчальної дисципліни

<p>Академічна доброчесність: Викладання курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності.</p> <p>Відвідування занять Студент виконує завдання, які зазначено у програмі (силабусі) вчасно. Всі завдання курсу повинні бути виконаними незважаючи на причину відсутності студента на занятті. Відсутність студента на занятті без поважної причини передбачає зниження балів, які відводяться на обговорення питань семінарських та лекційних занять, а також захисту розробки на занятті (по 5 балів за кожен розробку).</p>
--

Неформальна освіта: Можливість зарахування. Рекомендовані платформи: Coursera, prometheus.org.ua., www.ed-era.com.

8. Рекомендована література

1. Галян О. І. Галян І.М. Експериментальна психологія [Текст] : навч. Посібник Рек. МОН. К. : Академвидав, 2012. 400 с.
2. Шамлян К., Кліманська М. Проективні методи дослідження особистості [Текст]: підручник. Рек. МОН .Львів: ЛНУ ім І. Франка, 2014. 466 с.
3. Бедан В.Б. Експериментальна психологія: практикум для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА» Одеса: Фенікс, 2021. 89 с. http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/14410/Бедан%20В.%20Б.%20Експериментальна%20психологія...практикум.pdf?sequence=1&isAllowed
4. Коpecь Л. Класичні експерименти в психології [Текст] : навч. Посібник Рек. МОН. К. : КМ Академія, 2010. 283 с.
5. Боснюк В. Ф. Експериментальна психологія: курс лекцій Харків: Електронне видання, 2016. 182 с.
6. Климчук В.О. Математичні методи у психології. Навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей. К.: Освіта України. 2009. 288 с. http://umo.edu.ua/images/content/aspirantura/zabezp_discipl/Климчук.pdf
7. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях [Текст] : навч. посібник. К.: ВД "Професіонал", 2007. 208 с.
8. Кравчук С. Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Л. Кравчук. К.: Київський університет, 2008. 287 с. 15.
9. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія [Текст] : підручник. К.: ЦУЛ, 2008. 360 с.
10. Бездна В.Б. Експериментальна психологія: практикум для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс, 2021. 89 с. https://dspace.onua.edu.ua/items/4d9f7b02-6073-4b03-8ad1-aed5b3d0f308

Викладач Мирослава Гасюк